

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ аввал ба диссертатсияи Шарипова Шаҳзода Мирзоғаниевна дар мавзӯи «Таҳлили қиёсии исмҳои сермаъно ва усулҳои тарҷумаи онҳо ба забони англисӣ (дар асоси маводди “Маснавии маънавӣ”-и Ҷалолуддини Балхӣ)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.14. Забонҳои типологӣ ва муқобилавӣ). – Хучанд, 2026. – 204 с.

Мутобиқати диссертатсия ба ихтисос ва самти илм, ки аз рӯйи онҳо диссертатсия ба ҳимоя пешниҳод шудааст. Боиси хушнудист, ки дар забоншиносии тоҷик доир ба ҷанбаҳои маъноиву сохторӣ ва калимасозии “Маснавии маънавӣ”-и Ҷалолуддини Балхӣ як қатор асару мақола ва рисолаҳои илмӣ навишта шуда, дар онҳо умумияту фарқи забони асари мазкур аз дигар осори дар гузашта эҷодшуда, инчунин хусусиятҳои хоси забони маснавии мазкур таҳлил карда шудааст.

Аз нигоҳи забоншиносии типологӣ ва муқобилавӣ низ асари номбурда аз тарафи бархе муҳаққиқон мавриди омӯзиш қарор дода шуда, дар онҳо дараҷаи мутобиқати сабки баёни шоир бо варианти тарҷума ошкор карда шудааст ва маҳорати тарҷумони асар дар нигоҳ доштани ҳусни каломи Мавлоно муайян гардидааст. Бо вучуди ин, ҳукм кардан душвор аст, ки аҳли таҳқиқ дар давраи имрӯза тамоми хусусиятҳои забон ва услуби ин асари беназири Мавлоно Балхиро ҳаллу ҷасл намуда бошанд. Дар айнӣ ҳол дахҳо масъалае ба хусусиятҳои луғавӣ, калимасозӣ ва сарфию наҳвии маснавии шоир ва роҳҳои ба забонҳои дигари ҷаҳон тарҷумагардии онҳо нигарони таҳқиқ ҳастанд. Яке аз ҳамин гуна масоил таҳлили қиёсии исмҳои сермаъноии “Маснавии маънавӣ” ва усулҳои тарҷумаи онҳо ба забони англисӣ ба шумор рафта, ҳаллу ҷасли ин мавзӯ метавонад барои ошкор шудани як самти забону услуби шоир ва варианти англисии он ёрӣ расонад.

Диссертатсияи аз тарафи унвончӯ Шарипова Шаҳзода Мирзоғаниевна дар мавзуи «Таҳлили қиёсии исмҳои сермаъно ва усулҳои тарҷумаи онҳо ба забони англисӣ (дар асоси маводди “Маснави маънавӣ”-и Ҷалолуддини Балхӣ)» таълифгардида дар самти забоншиносӣ, хосатан лексикологияи муқоисавӣ ва шиносномаи ихтисоси илмӣ 6.2. Филология (6.2.14. Забонҳои типологӣ ва муқобилавӣ) комилан мувофиқат мекунад.

Мубрам будани мавзун диссертатсия. Унвончӯ Шарипова Шаҳзода Мирзоғаниевна мавзуеро мавриди таҳқиқ қарор додааст, ки ба бахши забонҳои типологӣ ва муқобилавӣ алоқаманд буда, актуалӣ ва нав ҳисоб мешавад.

Маълум аст, ки сермаъноӣ дар системаи забон яке аз ҳодисаҳои хеле сершоха маҳсуб ёфта, фарогири тамоми қабатҳои он мебошад. Агарчи ҳодисаи мазкур бештар хоси калимаҳо аст, он метавонад дар доираи ҳодисаҳои дигари мухталифи нутқ (воҳидҳои фразеологӣ, сарфию наҳвӣ) низ мушоҳида гардад. Диққати муҳаққиқонро бештар сермаъноии луғавӣ ба худ ҷалб намуда, мубоҳисаҳои онҳо то имрӯз асосан дар ҳамин қисмати сермаъноӣ идома дорад. Доир ба ин ҷанбаи сермаъноӣ муҳаққиқони тоҷик мисли Тоҷиев Д. Т., Шукуров М., Қосимова М. Н., Муъминов А., Ҳалимов С., Маҷидов Ҳ., Кабилов Ш., Мамадназаров А., Сабзаев С., Рустамов А., Ғаниева С., Саломов М., Гулназарзода Ж., Усмонов Р. ҳангоми таҳқиқи забону услуби адибони гузаштаву имрӯза, нишон додани сабки баёни онҳо андешаҳои муфид, аммо гоҳе аз ҳамдигар фарқкунанда изҳор намудаанд.

Дар забоншиносии хориҷӣ низ ин масъала кайҳост, ки таваҷҷуҳи пажӯҳишгаронро монанди Виноградов В. В., Будагов Р. А., Апресян Ю., Арнолд И. В., Задорожний М. И., Маковский М. Н., Смирнитский А. И., Шмелев Д. Н., Бондарко А. В., Пумпянский А. Л., Драчук Н. В., Иомдин Б. Л., Ковтун Л. С., Кубрякова Е. С. ва дигарон ба худ ҷалб кардааст.

Яке аз масъалаҳои ба мавзуи диссертатсияи Шарипова Ш. М. марбут тарҷумаи забони ин ё он асари адибон ба забонҳои дигари олам ба шумор

меравад. Бояд гуфт, ки аз як забон ба дигаре тарҷума кардани асар яке аз масъалаҳои душвор маҳсуб ёфта, уҳдабароёна анҷом додани ин кор ба дониши амиқ ва таҷрибаи кофӣ доштани тарҷумон вобаста аст. Дар ин хусус донишмандони тоҷик чун Айнӣ К., Шукуров М., Муллоқандов Эм., Ҷамшедов П., Мамадназаров А., Давронов С., Демидчик В., Иқболов О., Зарипов Қ., Мирзоалиева Ш., Сангинова Ш. ва дигарон пешниҳодҳои судманд баён кардаанд.

Мубрамии мавзуи диссертатсияи Шарипова Ш. М. дар он ифода меёбад, ки масъалаи сермаъноии исмҳои “Маснавии маънавӣ” ва усулҳои тарҷумаи онҳо ба забони англисӣ дар забоншиносии тоҷик бори аввал ба таври комил ва ҳаматарафа таҳқиқ шуда, дар мисоли истифодаи чунин калимаҳо забону услуби шоир муайян карда шудааст.

Дарачаи навоарии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуқтаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд. Навгони диссертатсияи Шарипова Ш. М. дар он ифода меёбад, ки дар забоншиносии тоҷику англис маротибаи аввал дар асоси маводди «Маснавии маънавӣ»-и Мавлоно Балхӣ ба ду ё зиёда маъно ба кор рафтани исмҳои сермаъно ва гуногунсохтори ҳам аслии тоҷикӣ ва ҳам иқтибосии асар мавриди таҳлилу таҳқиқ қарор дода шуда, забону услуби шоир дар мисоли ин навъи унсурҳои луғавӣ муайян гардидааст. Ҳамчунин муаллиф вижагиҳои тарҷумаи чунин калимаҳоро ба забони англисӣ нишон дода, ба ин восита маҳорату истеъдоди тарҷумони маснавиро ошкор сохтааст.

Дар натиҷаи таҳлили ин гурӯҳи унсурҳои луғавӣ унвонҷӯ миқдор ва мавридҳои корбурди исмҳоро ба якҷанд маъно дар асар ва тарҷумаи онҳо, сабабҳои каммаъноии баъзе ва сермаъноии қисми дигари исмҳо, ба маъноҳои ғайримаъмул ба кор рафтани ҳиссае аз онҳо, имконияти бештарро соҳиб будани калимаҳои тоҷикиро назар ба англисӣ ошкор сохтааст.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия зикршуда. Эътимоднокии бардоштҳои таҳқиқ бо он собит

мешаванд, ки муаллифи пажуҳиши мазкур аз концепсияҳои илмӣ ва назарии забоншиносони ватанию хориҷӣ хуб баҳрабардорӣ кардааст. Дар маҷмӯъ, дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ аз дақиқияти маълумот, мутобиқат намудани ҳаҷми маводди таҳқиқ, коркарди натиҷаҳои пажуҳиш, ҳаҷми интишорот ва интиҳоби дурусти усулҳои таҳқиқ бармеояд. Хулоса ва тавсияҳо дар асоси таҳлили илмии натиҷаҳои таҳқиқи назарӣ пешниҳод гардида, дурнамои мавзӯи таҳқиқӣ муайян карда шудааст.

Аҳаммияти илмӣ, амалӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо онд ба истифодаи онҳо. Аҳаммияти назарии диссертатсияи номзоди Шарипова Шаҳзода Мирзоғаниевна дар он ифода меёбад, ки то имрӯз роҷеъ ба мавзӯи мазкур дар забоншиносии тоҷик кори илмии комилу муфасссал сурат нагирифтааст. Дар диссертатсияи унвончӯ умдатарин масоили назарии марбут ба исмҳои сермаъноӣ “Маснавии маънавӣ”, сабабҳои ба чунин хусусият молик гардидани ин гуна вожаҳо, имкони ҳамнишинии онҳо бо дигар унсурҳои луғавӣ баррасӣ гардида, дахл кардан ба ҷанбаҳои назарии калимаҳои сермаъно аҳаммияти назарии таҳқиқро мустаҳкам намудааст ва барои таҳқиқи минбаъдаи марбут ба назарияи исмҳои сермаъноӣ тоҷикӣ чун манбаи назарӣ мусоидат мекунад.

Аҳаммияти назарии пажуҳиши номбурда боз дар он зоҳир мешавад, ки маводди диссертатсия, натиҷаҳои таҳқиқи илмӣ ва равиши пажуҳиши муаллиф дар омӯхтани ҷараёни таърихан суратгирии сермаъно шудани калимаҳо ҳамчун маводди назарии илмӣ ёрӣ расонида метавонад.

Аҳаммияти амалии таҳқиқ ин аст, ки бардоштҳои аз таҳлили ин масъала бадастомадаро дар таҳияи китобҳои дарсию дастурҳои таълимии забоншиносӣ ва луғатҳои вожаҳои сермаъно, баргузориҳои курс ва семинари назарию амалӣ аз лексикологияи таърихӣ ва тасвирӣ метавон истифода кард.

Қисмати асосии таҳқиқ. Диссертатсияи Шарипова Шаҳзода Мирзоғаниевна дар мавзӯи «Таҳлили қиёсии исмҳои сермаъно ва усулҳои тарҷумаи онҳо ба забони англисӣ (дар асоси маводди “Маснавии

маънавӣ"-и Ҷалолуддини Балхӣ)» аз муқаддима, 3 боб, ҳулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқ, рӯйхати сарчашмаҳо ва осори илмӣ таҳқиқӣ ва интишороти илмӣ унвонҷӯ аз рӯйи мавзуи диссертатсия иборат буда, вобаста ба фарогирии мавзӯ, дар навбати худ, ҳар боб ба фаслҳо ҷудо карда шудааст. Дар ҳар кадоме аз бахшҳои диссертатсия шеваи хуби таҳқиқ, саҳеҳ нишон додани маъхазҳо, муҳокимаи баҳси илмӣ ва натиҷагирӣҳои ҷолиб ба назар мерасанд.

Дар муқаддимаи диссертатсия (с. 5-15) мубрамии мавзуи таҳқиқ, дараҷаи пажӯҳиши он, робитаи кор бо барномаҳо ва мавзӯҳои илмӣ, мақсаду вазифаҳо, объект ва мавзуи таҳқиқ, навоариҳои илмӣ диссертатсия, нуктаҳои асосӣ ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳамияти назарӣ ва амалии таҳқиқ, мутобиқати мавзуи диссертатсия бо шиносномаи ихтисоси илмӣ, саҳми шахсии доктараи дараҷаи илмӣ, тасвиби амалии натиҷаҳои таҳқиқ, наشري таълифоти илмӣ дар мавзуи диссертатсия ва сохтору ҳаҷми кор бо низоми муайян шарҳу баён ёфтаанд.

Боби якуми диссертатсия “Усулҳои тарҷумаи калимаҳои аслии тоҷикӣ ба англисӣ” (с. 16-68) ном дошта, фарогири се фаслу шаш зерфасл аст ва дар онҳо унвонҷӯ таваҷҷуҳашро ба тарҷумаи вожаҳои аслии тоҷикии думанӣ ва сермаъноӣ маъмули «Маснавии маънавӣ» бо як ва якчанд калимаи аслии англисӣ, тарҷумаи вожаҳои аслии тоҷикии маъмул ва архаистии асари мазкурро бо калимаҳои иқтибосӣ дар англисӣ мустаъмал ва таркибу ибораҳо раво намуфтааст.

Аз таҳлили исмҳои сермаъноӣ “Маснавии маънавӣ” ва муқоисаи онҳо бо тарҷумаи англисии асар унвонҷӯ ба бардоште расидааст, ки Мавлавӣ ду навъи ин гуна унсурҳои луғавиро ба кор бурдааст: 1) онҳое, ки яке аз маъноҳои маъмул ва дуюмӣ хоси забони маснавӣ аст (мисли гов, гирех, зоғ, захм); 2) онҳое, ки шарҳи ҳар ду маъноҳои дар фарҳангомаҳо зикр нагардидааст (монанди меғ...), вале Мавлавӣ онҳоро ба чунин маъноҳо истифода намуфтааст. Сабаби чунин хусусият пайдо намудани

калимаҳоро унвонҷӯ ба он вобаста медонад, ки шоир ҳамон вожаҳоро ба кор бурдааст, ки бо ҳамдигар имкони хуби ҳамнишин шудан доранд.

Аз таҳлили ин гуна калимаҳо унвонҷӯ ба хулосае омадааст, ки ҳиссае аз калимаҳо дар маснавӣ ба маъноҳои нодир ба кор рафтаанд. Унвонҷӯ ин даъвоиро бо чунин далел собит кардааст, ки дар баъзе фарҳангномаҳои дар давраи ҳозира комилтарин пас аз шарҳи маъноӣ онҳо соҳибони фарҳангномаҳо мисолро танҳо аз “Маснавии маънавӣ”-и Мавлавӣ овардаанд.

Таҳлили дақиқи исмҳои сермаъноӣ асар ба унвонҷӯ имкон фароҳам овардааст, то муайян созад, ки дар маснавӣ Мавлавӣ онҳоро аз ду маъно сар карда, то ба ҳафт маъно истифода намудааст.

Муаллифи диссертатсия ҳангоми қиёси чунин маъноҳои исмҳои маснавӣ бо варианти англисӣ қайд кардааст, ки мутарҷим аз уҳдаи тарҷумаи он ба хубӣ баромадааст, ӯ аз принципҳои тарҷумаи комилан воқиф буда, дар чараёни тарҷума бештар на ба лафз, балки ба маънӣ кордор шудааст, ӯ ба қонуну қоидаҳо ва ҳусни он забон мутобиқат доштани варианти тарҷумаро амиқ эҳсос намудааст.

Муқоисаи матни асли «Маснавии маънавӣ» ва тарҷумаи англисии он унвонҷӯро ба чунин хулоса водор кардааст, ки дар қиёс бо калимаҳои англисӣ доираи маъноии вожаҳои тоҷикӣ вусъатнок буда, миқдори зиёди маъноҳо бо айнаи як унсури луғавӣ ифода карда шудааст. Ба ин хусусият доро будани онҳо тарҷумонро водор кардааст, ки якчанд маъноӣ худӣ ҳамон як вожаи аслии тоҷикиро бо чанд унсури луғавии англисӣ ифода намояд.

Ҳамин тавр, дар ин боб соҳаҳои мухталифи ҳаётро ифода кардани исмҳои сермаъноӣ, дар робита ба муҳтавои асараш, мавқеъшиносона ба кор бурда шудани вожаҳо аз ҷониби Мавлавӣ, пеш гирифта шудани ду тарзи тарҷумаи исмҳои сермаъноӣ маснавӣ аз тарафи мутарҷим, вучуд доштани ихтилофи назар байни муҳаққиқон дар хусуси решаи аслии вожаҳо ба риштаи таҳлил кашида шудаанд.

Таҳлилҳо дар боби мазкур аз чанд ҷиҳат ҷолиб буда, дар онҳо пайиҳам овардани афқору андешаи унвонҷӯ ва муҳаққиқони соҳа эҳсос мегардад ва мубоҳисаи шахсии унвонҷӯ низ дарк мегардад, ки ҷолиби диққат аст.

Дар боби номбурда унвонҷӯ ба андешаи равшан инъикос шудани хусусияти ин гуна исмҳо зикр кардани чор ҷадвалро бамаврид шуморидааст.

Боби дуҷуми диссертатсия “Усулҳои тарҷумаи вожаҳои иқтибосии “Маснавии маънавӣ” ба забони англисӣ” (с. 69-124) номгузорӣ шуда, аз се фаслу сездаҳ зер фасл иборат аст. Унвонҷӯ дар чунин фаслу зерфаслҳо диққаташро ба усулҳои тарҷумаи вожаҳои иқтибосии ин асари беҳамтои Мавлонои Балхӣ ба забони англисӣ равона карда нишон додааст, ки баъзе иқтибосҳои асарро мутарҷим ба вожаҳои аслии англисӣ ва қисми дигарашонро бо калимаҳои иқтибосии дар таркиби луғавии забони англисӣ вучуддошта тарҷума кардааст. Аз таҳлили ин гуна унсурҳои луғавӣ унвонҷӯ ба хулосае омадааст, ки дар нусхаи асли асар танҳо иқтибосҳои арабӣ дучор гардида, онро мутарҷим ба англисӣ тавассути иқтибосҳои аз забонҳои мухталиф ба он воридшуда, мисли лотинӣ, юнонӣ, франсавӣ, арабӣ ва монанди инҳо тарҷума намудааст. Ин гурӯҳи иқтибосҳоро унвонҷӯ ба ду навъи асосӣ дастабандӣ кардааст: онҳое, ки бо калимаи сермаъноӣ як забони бегона (бо иқтибосҳои сермаъноӣ лотинӣ, юнонӣ, франсавӣ) ва онҳое, ки чунин маъноҳо бо вожаҳои иқтибосии ду ё се забони бегона (калимаҳои лотиниву юнонӣ, лотиниву арабӣ, лотиниву тевтонӣ, лотиниву скандинавӣ, лотиниву финикӣ, форсиву келтӣ, юнониву арабӣ) тарҷума карда шудаанд.

Унвонҷӯ аввал се сабаби ба истифодаи иқтибосҳои арабӣ рӯ овардани Мавлавиро қайд намуда, баъдан аз ҷиҳати доираи маъно фарқ доштани онро ишора кардааст ва пас аз он ки дар бораи якчанд исми иқтибосии забонҳои дигари эронӣ (амсоли портиву суғдӣ) андешаронӣ намудааст, бештари диққати худро ба таҳлили иқтибосҳои арабӣ ва

муодили англисии онҳо равона сохтааст. Ин гуна вожаҳоро низ унвонҷӯ ба ду даста чудо кардааст: 1) онҳое, ки ба ин ё он маъно дар осори дигар адибон низ истифода шудаанд; 2) онҳое, ки яке аз маъноҳо ё ҳамаи онҳо хоси забони “Маснавии маънавӣ” аст (мисли ғул, баҳр...).

Дар ин боб мулоҳизаҳои унвонҷӯ дар бораи ин навъи унсурҳои луғавӣ баъди ба таркиби луғавии забони тоҷикӣ ворид шудани арабизмҳо хусусиятҳои аслии худро аз даст додани онҳо ва ҳамчун ҷузъи таркиби луғавии забони тоҷикӣ шинохта шуданашон, яке аз аломатҳои тафовуткунандаи забону услуби адиб ба шумор рафтани чунин калимаву таркибу ибораҳо ба маъноҳои ғайримаъмул, дар адои мақсад, парвози ҳаёл ва баёни фикру андешаи шоир мусоидат намудани онҳо, мавридшиносона истифода намудани мутарҷими асар аз калимаҳои ҳаммаъноӣ англисӣ барои ифодаи чунин маъноҳо ва монанди инҳо диққатро ба худ ҷалб месозанд.

Дар боби мазкур низ монанди боби аввал барои таҳқиқи вижагиҳои сермаъно шудани калимаҳои марбут ба исм, усулҳои аз каммаъноӣ ба сермаъноӣ майл намуданашон ва амсоли инҳо пажӯҳишҳои илмӣ донишмандони ватанию хориҷӣ мавриди таҳлилу баррасӣ қарор гирифтаанд, ки арзиши илмӣ рисолаҳо баланд мебардорад.

Дар боби мазкур унвонҷӯ ёздаҳ ҷадвали корбурди ин гуна калимаҳоро бо муодилҳои англисияшон зикр намудааст.

Боби сеюми диссертатсия мавсум ба “Хусусиятҳои сохтори калимаҳои тарҷумашаванда” (с. 125-182) шомили шаш фасл буда, унвонҷӯ дар чунин фаслҳо тавачҷуҳашро ба сохтори исмҳои сермаъно ва усулҳои тарҷумагардии онҳо равона кардааст, ки он бесабаб нест, зеро, чунонки худ унвонҷӯ низ қайд кардааст, агарчи то ҳол бисёр самтҳои калимасозӣ баррасӣ шудаанд, вале хусусиятҳои маъноии онҳо, сабабҳои ба маъноӣ маҳдуд ба қор рафтани қисме аз унсурҳои луғавӣ сохтаву мураккаб ва таркибу ибораҳо ва, баръакс, вижагии сермаъноиро касб намудани ҳиссаи дигари онҳо ба таври мукамал ва дақиқ мавриди таҳқиқ қарор

нагирифтааст. Ин аст, ки унвонҷӯ ба ҳамин самти омӯзиши ин масъала диққаташро равона карда, тарҷумашавии калимаҳои содаи «Маснавии маънавӣ»-ро бо сода, содаву сохта ва мураккаби англисӣ, калимаҳои сода бо сода ва таркибу ибораҳои англисӣ, калимаҳои сохтани он бо вожаҳои гуногунсохтори англисӣ, калимаҳои мураккаби маснавӣ бо вожаҳои гуногунсохтори англисӣ, тарҷумаи як маъно бо калима, маънои дигар бо таркибу ибораи англисӣ, тарҷумаи таркибу ибораҳои «Маснавии маънавӣ» бо таркибу ибораҳои англисӣ мавриди таҳлил қарор додааст.

Хулосаи муаллифи диссертатсия аз таҳқиқи унсурҳои луғавии сермаънои «Маснавии маънавӣ» ин аст, ки агарчи дар чараёни ба забони англисӣ тарҷума шудан онҳо бо калимаҳои аслии англисӣ баён гардидаанд, вале сохтори онҳо на ҳамеша бо ҳамдигар мувофиқ меояд, яъне дар як ҳолат мутарҷим ин ё он вожаи содаи тоҷикиро бо ҳамин гуна муодили аслии англисияш тарҷума кунад, пас дар мавриди дигар бо сабаби вучуд надоштани муодили содаи англисияш онро гоҳ бо унсури луғавии сохта, гоҳ бо мураккаб ва гоҳ бо таркибу ибораҳо баргардон намудааст.

Аз назари қиёс гузаронидани доираи маъноии чунин калимаҳо унвонҷӯро ба бардоште расонидааст, ки теъдоди зиёдашон дар ифодаи ду маъно омадаанд, вале ҳиссаи дигарашон аз ду то ҳафт маъноро соҳибанд. Мутарҷим низ онҳоро дар бештари маврид бо худӣ як калимаи англисӣ ва дар ҳолати кам бо чанд муодили англисияшон тарҷума кардааст.

Дар ҳар фаслу зерфасли ин боб низ муаллиф бо мақсади бештар ҷилвагар шудани матлабаш овардани панҷ ҷадвалро зарур шуморидааст ва дар маҷмуъ дар диссертатсия бисту ду ҷадвал ҷой дода шудааст.

Хулосаи диссертатсияи Шарипова Шаҳзода Мирзоғаниевна (с. 183-185) дар мавзуи «Таҳлили қиёсии исмҳои сермаъно ва усулҳои тарҷумаи онҳо ба забони англисӣ (дар асоси маводди “Маснавии маънавӣ”-и Ҷалолуддини Балхӣ)» фарогири асоситарин ва муҳимтарин бардоштҳои илмӣ муаллиф буда, дар 15 сарҳат фароҳам омадааст. Инчунин дар бахши

тавсияҳо (с. 186), ки аз 3 банд иборат аст, муҳимияти мавзӯ ва қорбурди натиҷаҳои онҳо дар раванди таълиму таҳқиқ тазаққур ёфтааст.

Нашри натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ (с. 203-204). Довталаби дараҷаи илмӣ доир ба мавзуи диссертатсия 13 мақолаи илмӣ ба нашр расонидааст, ки аз ин номгӯй 7 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷоп расидаанд. Маводи интишоргардида нуктаҳои асосӣ, натиҷаҳо ва мазмуни диссертатсияро инъикос менамоянд. Теъдоди маводи ҷопшудаи диссертант ба талаботи банди 35-уми Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021-ум, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, мутобиқат менамояд.

Мутобиқати барасмиятдорории диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Диссертатсияи Шарипова Шаҳзода Мирзоғаниевна ба талаботи бандҳои 31 ва 33-юми Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021-ум, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мутобиқат менамояд.

Эродҳо ба диссертатсия. Дар қатори комёбиҳо ва натиҷагирҳои ҷолиб дар диссертатсия баъзе нуқсонҳои иштибоҳҳо ба назар расиданд, ки ба хотири пешрафти қорҳои таҳқиқии минбаъдаи унвонҷӯ зикри онҳоро зарур меҳисобем:

1. Дар баъзе мавридҳо рақами саҳифаҳои ҷумлаҳои тарҷумашудаи “ММ” ба забони англисӣ гузошта нашудааст, ки ин амал санҷиши мисоҳои овардашударо барои муҳаққиқон мушкил месозад. Масалан, саҳ. 29, 31, 33, 35, 39 ва ғайра. Хуб мешуд, ки диссертант ҳангоми тайёр кардани монография ба ҷоп ин нуқсро баргараф мекард.
2. Дар зербоби 2.1. барои тасдиқ кардани хулосаҳои назариявӣ диссертант аз сарчашмаи таҳқиқ, яъне “ММ ва тарҷумаи англисии он (саҳ. 71-73) шоҳид-мисол наовардааст.

3. Дар баъзе ҷойҳо диссертанти истифодабарии аломатҳои китобат – тире (–) ва нимтире (–)-ба иштибоҳ роҳ додааст, яъне истифодаи онҳо омехта шудааст, дар натиҷа маъно коста шудааст: сах. 17, 37-38, 57, 72-73 ва ғайра.
4. Ҳангоми ишора ба осори таҳқиқшуда, хусусан дар муқаддима, сах. 6, 7, 8, 9 дисертант ба рақами кор дар феҳрист дар дохили қавси чоркунча ишора кардааст. Хуб мешуд, ки агар муҳаққиқ ба соли нашр дар дохили қавси чоркунча ва номи муаллиф дар матн ишора мекард. Дар ин сурат барои муҳаққиқон ҳар бор ба феҳрист муроҷиат кардан лозим намеомад.
5. Ҳангоми рақамгузори интишороти аз рӯи мавзӯ анҷомдодааш унвонҷӯ дар диссертатсия ба иштибоҳ роҳ додааст (дар автореферат дуруст омадааст).
6. Ғалатҳои имлоӣ ва техникӣ дар дар матни ҳарду забони таҳқиқшаванда ба назар мерасанд: сах. 36, 63, 67, 82, 100, 155-156 ва ғайра.

Қисмати хотимавии тақриз. Диссертатсия бо равиши илмӣ таълиф шуда, пайдарпайии қисматҳои он риоя гардидаанд.

Автореферат ва мақолаҳое, ки довталаби дараҷаи илмӣ оид ба мавзуи таҳқиқшаванда нашр намудааст, муҳтавои асосии диссертатсияро фаро гирифта, кори анҷомёфтаи диссертатсионӣ ба ҳисоб меравад.

Мавзуи интихобнамудаи унвонҷӯ ба доираи мавзӯ ва масъалаҳои таҳқиқии шиносномаи ихтисоси илмӣ 6.2. Филология (6.2.14. Забонҳои типологӣ ва муқобилавӣ) комилан мувофиқат менамояд.

Коркарди амалии натиҷаҳои таҳқиқ ва наشري таълифоти илмӣ дар мавзуи диссертатсия ба меъёр ва талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад.

Хулоса, диссертатсияи номзоди Шарипова Шаҳзода Мирзоғаниевна дар мавзуи «Таҳлили қиёсии исмҳои сермаъно ва усулҳои тарҷумаи онҳо ба забони англисӣ (дар асоси маводди “Маснавии маънавӣ”-и Ҷалолуддини Балхӣ)» ба талаботи бандҳои 31-35-уми Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021-

ум, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ буда, муаллифи он ба дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.14. Забонҳои типологӣ ва муқобилавӣ) сазовор мебошад.

Тақризи мазкур бо дарназардошти талаботи бандҳои 71 ва 72-юми Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021-ум, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, омода гардидааст.

МУҚАРРИЗИ РАСМӢ:

**доктори илмҳои филологӣ, профессори кафедраи
забони англисӣ ва типологияи муқоисавии факултети
забонҳои Осиё ва Аврупои**

Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

А.

Мамадназаров

«Имзои доктори илмҳои филологӣ

А. Мамадназаровро тасдиқ мекунам»

**Сардори раёсати кадрҳои
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон**

Шодихонзода Э. Ш.

«29» июни соли 2026.

Суроға: 734000, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, кӯчаи У. Хайём, бинои 27/2.

Тамос: Тел.: (+992) 93-771-50-60;

E-mail: abdualom.mamadnazarov@gmail.com

Сомона: www.tnu.tj